

Slovenski dom

Štev. 18.

V Ljubljani, v petek, 23. januarja 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanske in tuje
Izjava: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6 Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6 Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Bombardiranje sovražnih postojank v Cirenajki

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Od včeraj naprej so v teku v Cirenajki boji med italijanskimi in nemškimi oklepnimi skupinami, ki so sprožile napad na prednje so-
vražne postojanke. Letalske skupine Osi so pod-
prle boj na zemlji in so večkrat živahno zadele
čete, ki se umikajo, in zbirališča sredstev, topni-
ških postojank, skladišča in oskrbovališča.

Nemško letalstvo je bombardiralo letališča in
pristanišča naprave na otoku Malti: izbruhnili
je nekaj požarov. V boju je bilo sestreljeno eno
letalo vrste Hurricane.

Sovražni polet na Tripoli ni napravil hude
škode.

Piemontska kneginja obiskala razne bolniške ustanove

Trieste, 23. jan. s. Včeraj zjutraj je dospela
v Trieste Nj. Kr. Vis. kneginja Piemontska,
nadzornica italijanskega Rdečega križa, da bi
obiskala razne bolnišnice in zdravniške usta-
nove Rdečega križa.

Odlično so na postaji sprejele mestne
oblasti in predsednik nadzorstva Rdečega kri-
ža v Triestu. Najprej je obiskala sedež
Rdečega križa, kjer so Piemontski kneginji
predstavili dve bolnišarki prostovoljki, Gem-
mo Neri Vianello in Ado Costantini, ki sta bili
odlikovani na albanskem bojišču. Nato je
kneginja odšla v oseredno bolnišnico Viktorja
Emanuela in obiskala urade ter vojne ranjen-
ce, častnike in podčastnike. Obiskala je tudi
ambulanco 4. oddelka Vecchijskega.

Po teh obiskih se je kneginja mudila med
množicami, ki so navdušeno vzklikale Savojski
hiši. Nato se je Piemontska kneginja odpra-
vila v bolnišnico Carlo Suparic, kjer jo je
sprejel z zlato kolajno odlikovani Gianni Su-
paric. Tudi tu je izrazila svoje najboljše želje
in potolažila vojne ranjenke. Potem je knegi-
nja odšla v otroško zavetišče »Margherite Sa-
voia Aostae, kjer je obiskala svetle in prijazne
dvorane ter se ljubeznivo pogovarjala z otroki.
Nato se je kneginja odpravila v bolnišnico
Duca d'Aostae, in jo natančno pregledala. Po-
poludne je odlična obiskala mornarsko bol-
nišnico »Elena d'Aostae, kjer so jo pričakovali
prefekt in zvezni tajnik v Poli ter mestne
oblasti. Po tem obisku se je kneginja vrnila v
Trieste in se mudila v šoli za bolničarke. Kne-
ginja si je ogledala nekaj oddelkov v bolni-
šnici, kjer so jo bolniki tople pozdravljali. Ves
visoki obisk se je zaključil v častniškem
domu, kjer je po pozdravu predsednika in po
poročilih posameznih oddelkov izročila diplome
bolničarkam in pomožnemu zdravniškemu
osebju.

Finci odbijajo vse sovjetske napade

Helsinki, 22. jan. s. Te dni so na petrograj-
skem bojišču ujeli nekaj vojaških in političnih
častnikov, ki so podali zanimive podrobnosti o po-
nesrečni sovjetski ofenzivi, ki se je začela 10.
januarja na južnem odseku bojišča v vzhodni Ka-
reliji.

Sovjetsko vrhovno poveljstvo se je moralo na
angl. in ameriški pritisk odločiti, da po hudih
naporih pri Tihvinu in na valdajskem odseku
prepreči sibirski čete, ki so dotlej ostale v za-
prelji, v vsej naglici na finsko bojišče, ker so mi-
slili, da bodo tamkaj bolj pripravne za posebni
način vojskovanja po gozdovih, kjer je finski vo-
jak kakor doma.

Vsega je bilo pet, posebej izurjenih in sve-
žih divizij, s katerimi je rusko poveljstvo hotelo
vdreti v bojne črte ob jezeru Onega in doseči od-
ločilne uspehe, ki bi jih po trditvah »kar moč do-
ro obveščevalne anglosaksonskih veščakov zlahka
doseglo sprito »moralne pobitosti hudo izmučene-
ga finskega boreca« ter poltačenosti in nezaupanja
ljudstva na Finskem.

Rusko poveljstvo ni opustilo nobenega sred-
stva, da bi naglo doseglo pričakovane uspehe. Pod
peklenim ognjem iz topov vseh kalibrov je
soj. pehota 1. jan. zjutraj začela napadati.
Tri divizije so prodirale severno od Povenhe pro-
ti Stalinovemu prekopu, medtem pa sta dve drugi
diviziji prišli čez zamrzli Onega in se pojavili na
malih polotokih ob severnem obrežju jezera. Tako
se je pričela obkolitev Povenhe, ki je ključ ožine

Slovaška ostane trdno ob strani Osi

Bratislava, 23. jan. s. Slovaški listi enodušno
podpirajo poslanice, ki so jih za novo leto na-
slovili na slovaški narod predsednik republike,
predsednik vlade in drugi slovaški ministri. Iz
teh poslanic se jasno razvidi, kakšni so cilji in
dela slovaške države, ki se neomajno in s trdno
odločenostjo drži svojih zaveznikov in vztraja v
borbi za končno zmago ob strani sil Osi. Dalje
poudarjajo listi, da je priključitev Slovaške k
protikominternemu paktu naravna in logična
posledica trdne in stalne politike, ki jo je zasle-
dovala slovaška republika in glavna točka v tem
programu je bila stalna borba proti boljševizmu,
ki zanikuje sleherni pomen evropske omike. Vse
slovaško ljudstvo vidi v sedanji borbi svojo zaka-
nito obrambo ne le, da bi ohranilo svojo krščansko
kulturo, temveč tudi večnoveljavne pridobitve Ev-
rope. To je razlog, zakaj se Slovaška ni hotela
priključiti zahodnjaškim anglosaksonskim bogatašem
in moskovskim zločincem. Zato je vojna Osi tudi
vojna Slovaške. Slovaki vidijo v sedanji vojni nuj-
no sredstvo za rešitev domovine in za življenjski
obstoj slovaškega naroda.

Japonsko prodiranje v Burmo in na holandsko otočje

Angleži naglo ojačujejo obrambo Singaporeja — Na Filipinih skušajo Japonci odrezati Amerikancem umik

Tokio, 23. jan. s. Japonske čete nezadržno na-
predujejo proti zadnjemu angleškemu oporišču v
Malaji. Angleški branilci se v neredu umikajo na
vseh odsekih. Na srednjem odseku malajskega pol-
otoka so japonske sile prestopile Labis in prisile
avstralske čete k umiku. Južno od reke Muar so
Japonci prispeli na 20 km pred Jongpeng, potem
ko so odbili sovražnika. Na tem odseku bojišča
so britanske čete posebno uporabljale močnar-
je s premerom 100—120 mm. Srditi boji pa so v
teku pri Bakriju in v bližini Trajonga, ki ležijo
okrog 30 km severovzhodno od tod in 15 km se-
verno od Batupahata na zahodnem delu johoreke
države. Močne japonske letalske skupine so tudi
včeraj napadle Mulmein v Burmi. Dve letalski de-
lavnici sta bili razrušeni, tretja pa zažgana. Ja-
panska letala so zažgala tudi tri prevozne skupine
ter več železniških vagonov na postaji Mulmein.
Medtem ko so druge japonske letalske skupine na-
padle skladišča goriva ter jih 8 zažgala, ostala pa
poškodovana. Nobeno sovražno letalo se ni upalo
spustiti v boj z japonskimi letali, ki so se vsa ne-
poškodovana vrnila.

Tokio, 23. jan. s. Glavni stan japonskih impe-
rialnih sil sporoča, da so letala japonske morna-
re napadla in večkrat zadela strateška oporišča
v Holandski vzhodni Indiji. Ter pri tem svojem
napadu zbila ali pa uničila 10 holandskih letal,
med katerimi je bilo šest vodnih letal, povrh pa
povzročila veliko škodo sovražnikovim letališčem.
Drugi oddelki mornariškega letalstva so napadli
Bali, Makasar, Kolondale, Kendari na Celebesu,
Labohero pa v skupini otokov Halmahera in Am-
boin. Prav tako je letalstvo izvedlo napade na pri-
stanišča v Sabangu in Medanu ter uničile prista-
niške naprave in poglavo v zrak manjšo ladjo z
2000 tonami v pristanišču Sabang, na skrajnem
severnem koncu otoka Sumatre.

Tokio, 23. januarja. s. Japonske sile so se
že utrdile na Tarakanu pri Borneu in so med
tem zasedle tudi polotoček Minahassa na se-
vernem Celebesu. Naglica, s katero so japo-
nske čete napredovale na Borneu, je spravila
domače prebivalstvo v velik strah. Holandske
sile v Minahassi so se mogle v skladu z načrti
svojega poveljstva upirati le nekaj dni, vendar
je japonski napad povsod prebil njihovo ob-
rambo. Na Filipinih so preostanki ameriških
sil pod poveljstvom generala Mc Arthurja po-
skušali z zadnjimi obupnimi poskusi in obram-
bo. Japonske čete so zasedle nek kos na za-
hodnem obrežju polotoka Batang in napredu-
jejo sedaj na nekem odseku, ki ga pa uradno
poročila natančneje ne označuje, in sicer na
jug proti manilskemu zalivu, da bi tako od-
rezale umik severnoameriškim četam. Medtem
pa so japonske tehnične čete v celoti vzpostavi-
le železniški promet med Damortisom in
Tarracom na otoku Luzonu. Vlaki od včeraj

naprej redno vozijo. Tudi promet na železnici
med San Fernandom in Manilo naglo obnav-
lja in bo v nekaj dneh v celoti urejen.

Tokio, 23. januarja. s. Japonski listi pri-
našajo poročila svojih dopisnikov o napadu na
Tavov. Glavni del japonskih sil je začel z na-
padom na sovražnikove postojanke ter pri tem
razbil sovražnika na dva dela, da se je del
umaknil proti severu, drugi del pa proti jugu
imenovanega mesta. Tako se je japonskim čet-
am posrečilo sovražniku razcepiti in narediti
prostor za tiste čete, ki so imele nalogo pro-

dreti v mesto. Ko so se pri tem manevru ja-
panske čete spopadle z burmanskimi četami, so
Burmanci odložili orožje in se priključili Ja-
poncem. Mesto je bilo okrog poldneva že za-
sedeno. V njem je sovražnik pustil čez tisoč
mrtevih. Po poročilih, ki prihajajo z Malaje,
poskušajo Angleži z zadnjimi napori obraniti
Singapoor in pošiljajo tja sveža ojačenja za
avstralske čete. V noči na 21. januar je pri-
spelo pet britanskih parnikov s četami, z vseh
letališč v holandski Indiji na so bila britanska
letala premeščena v Singapoor.

Boji nemške vojske v donški kotlini

Sovražnikovi napadi tudi na Krimu odbiti — Silen mraz na bojiščih

Hitlerjev glavni stan, 22. jan. Nemško vrhov-
no poveljstvo objavlja:

Na Krimu so se ponesrečili številni sovražni
sunki proti obkoljevalni fronti pri Sebastopolu.

Na bojišču pri Doncu in na srednjem in se-
vernem odseku vzhodnega bojišča se obrambni
boji pri velikem mrazu nadaljujejo. Mnogo so-
vražnih napadov je bilo odbitih, lastni protina-
padi so bili uspešni.

Pred Petrogradom so se ponesrečili ponovni
sovjetski poskusi za izpad.

V prelivu pri Kerču so bojna letala poško-
dovala z bombami veliko sovjetsko trgovsko ladjo.
Pri oboroženem izvidniškem poletu nad mor-
jem okoli Anglije so nemška bojna letala pred
škotsko obalo potopila 6000 tonsko trgovsko ladjo
za prevoz premoga in drugo ladjo s 600 tonami.
Pred angleško jugozapadno obalo je bila poško-
dovana večja trgovska ladja z bombami.

Bojna letala so na otoku pred Shellandskimi
otoki zadela z zadelki v polno razne vojaško važ-
ne naprave.

V Severni Afriki so nemške in italijanske
tankovske skupine s presenetljivim sunkom na-
padle angleške sile pred našimi postojankami v
Cirenajki. Sovražnik se je v begu umaknil proti
Agedabiji.

V času od 11. do 20. januarja je angleško
letalstvo izgubilo 36 letal, od tega 16 letal na Se-

dozemskem morju in v Severni Afriki. Ob istem
času smo v boju proti Angliji izgubili 16 letal.

Helsinki, 23. jan. s. Poročilo vrhovnega po-
veljstva pravi, da je prišlo v zadnjih 24 urah na
bojišču v karelijski ožini in ob Sivaerviju do obo-
jestranskega topniškega streljanja in do spopadov
pehote. Finsko topništvo je obstreljevalo strojni-
ška gnezda in topniške postojanke ter taborišča
sovražnikovih čet. Finci so odbili vse sovražniko-
ve patrolne, ki so se jim približale. Na bojišču v
vzhodni Kareliji so Sovjeti na južnem odseku po-
kušali z napadi in se jim je posrečilo vdreti v
eno finskih postojank, toda pozneje so bili odbiti.
Po večdnevni borbi so naše čete spet nazaj osvo-
jile to postojanko in obkolile okrog 3000 mož ne-
kega sovjetskega polka, ki se je srdito branil. Na
nekaj kvadratnih kilometrih omenjenega bojišča
so Finci našli tudi 1861 padlih sovjetskih vojakov.
Razen tega so Finci zaplenili 7 protitankovskih
topov, 8 metaleev bomb, več avtomatskega orožja,
2000 nabojev itd. Finci so imeli le majhne izgube.
Na drugih odsekih istega bojišča so bili odbiti
napadi in so imeli Sovjeti hude izgube. Na se-
vernem odseku je en sovražnikov oddelek zašel
na minirano zemljišče tik pred finskimi črtami
in je bil zato v pretežni večini uničen. Finsko
letalstvo je bombardiralo in s strojnimi obisalo
taborišča in sovražnikove avtomobilske kolone
kakor tudi železniško progo proti Murmarsku.

Vesti 23. januarja

V Rimu je umrl glavni nadzornik za javno var-
nost Josip Farinacci, brat ministra Roberta
Farinaccija. Pokojnik je bil star 56 let. V fa-
šistično stranko se je vpisal že leta 1919.

V Sevilli je umrl vojaški poveljnik mesta general
Gonzales Espinoza, ki je bil poveljnik dela
Francove vojske v španski državljanski vojni.

Rimsko tehnično iz žgane gline, več kovancev in
veliko plošč z nečitljivim napisom so našli
kmetje pri poljskih delih zraven Almadena.
Najdba pomeni za starinoslavce veliko odkrit-
je, kajti potrdilo je dobilo tisto naziranje zgo-
dovinarjev, ki so rekli, da je v bližini sedanje-
ga Almadena stalo v rimski dobi mesto z ime-
nom Siesapo.

Slovaško šolstvo se naglo razvija. Nova slovaška
vlada je zgradila veliko novih šolskih poslopij
in popravila stara. V preteklem šolskem letu je
bilo odprtih 18 novih šolskih poslopij, 51 pa
jih je bilo v gradnji. Triletni slovaški šolski
načrt pravi, da bo Slovaška imela konec le-
tošnjega leta 129 novih šol.

Številnih evropskih vzornih velesejmov se bo le-
tos udeležila Slovaška. Tako bo svoje blago
razstavila na sponzladskem velesejmu v Bu-
dimpešti, Milano, Leipzig, Breslavi in Plov-
divu. Najbrže bo sodelovala tudi na velesejmi
na Dunaju in v Zagrebu. Na budimpeštanskem
velesejmu si bo Slovaška zgradila lasten
paviljon.

Popis vsega moškega prebivalstva na Novi Ze-
landiji je odredila tamkajšnja vlada. V vojaške
sezname bodo vpisali vse moške do 60 let sta-
rosti.

V bližini rta Acguche, nedaleč od Teneriffe,
se je ponesrečilo angleško štirimotorno le-
talo. Ki je oskrbovalo potniški promet
med Gibraltarjem, Malto in Egiptom. Vsa
posadka je umrla.

Sirijska vlada je objavila, da je v načrtu or-
ganizacija letalske proge med Damaskom
in New Yorkom. Letala bi letela iz Damas-
ka čez Kairo. Ekvatorialno Afriko in Braz-
zaville, od tam pa v New York.

Ameriški listi pišejo, da obstoji skorajšnja
možnost, da bo Anglija napovedala Siamu
vojno. V Londonu samo še čakajo, da bodo
Združene države pristale na ta angleški
načrt. Listi pišejo, da se bo angleška voj-

na nepoved Siamu opirala na dejstvo, da
siamske čete skupno z japonskimi napa-
dajo v Birmi.

Holandske oblasti v Vzhodni Indiji so vse nem-
ške interniranke preselile v neko drugo
nepoznano mesto, ker se nahaja dosedanja
taborišča Kosta Tajeda v področju voja-
ških operacij.

Nemške podmornice so ob ameriški obali med
Hateraskem rtom in Novo Zemljo potopile
tri ameriške petrolejske ladje »Normess«,
»Coimbros« in »Allan Jackson«. Napadle pa
so še druge trgovske ladje v ameriških
teritorialnih vodah.

Ker se boji letalskega napada na New York,
nameravajo ameriške oblasti odstraniti vse
umetnine iz umetnostnega muzeja kakor
tudi iz naravoslovnega muzeja v varnejše
kraje.

Ameriško potniško letalo se je v zraku vnelo
in treščilo na tla blizu Aracaya v južni
Ameriki. Vsi letalci so bili ubiti. Letalo je
bilo brez potnikov.

V Bratislavi je bil na smrt obsojen 50 letni
Maks Regal, ker je zamenjal dva para no-
gavic za dva para volnenih nogavic iz ne-
kega zaboja, ki je bil namenjen za vzhod-
no fronto.

Iz Ankare poročajo, da je imel britanski vele-
poslanik v Ankari Knatchbull-Hugheson
sestanek s turškim zunanjim ministrom
Saradzogom. Angleški veleposlanik je bil
sprejet tudi pri predsedniku turške re-
publike v prisotnosti turškega zunanjega
ministra. O sestanku ni bilo izdano nobeno
uradno poročilo.

V Perzijskem zalivu grade v luki Bender stro-
kovnjaki Združenih držav nove velike pri-
staniščne naprave. Na istem kraju pa gradi
angleško-iranska družba novo petrolejsko
rafinerijo, kakor poroča japonska uradna
agencija Domei.

Vojaško sodišče v Parizu je na smrt obsodilo
poročnika Garona in narednika Malleta,
ker sta bila obtožena, da sta v času fran-
coskega umika v Abevilleu odredila umor
21 civilistov različne narodnosti.

Turški parnik »Kurtkus« je včeraj nasel v
Marmarskem morju na plitvino in se je po-
tem potopil. Ladje, ki so prihiteli na pomoč,
so rešile le posadko, ves dragoceni tovor pa
se je s parnikom vred potopil. Obenem jav-
ljajo, da je preiskovalna komisija sestavila
svoje poročilo o potopitvi parnika »Rafahae«
pri Cipru in ga bo predložila poslanski zbor-
nici.

Izvoz blaga, ki je nujno potrebno za domače po-
trebe bo prepovedala turška vlada na predlog
komisije za izvedbo obrambnega zakona. Ob-
enem se zavzema komisija za uvedbo obvez-
nega dela v industriji in tovarnah.

Vse bolgarske šole je dal do 1. februarja zaproti
bolgarski prosvetni minister zaradi stinega
mraza, ki je dosegel že točko 31 stopinj pod
ničlo.

Vse burmanske vojske, ki so v sklopu britanskih
imperialnih vojsk, je japonski radio pozval,
naj se pridružijo Japoncem in se s njihovo
pomočjo bore za svojo svobodo.

Japonska se bori za neodvisnost Burme

zatrjujejo japonski listi, obtožujoč Anglijo, da je vedno tlačila Burmance

Tokio, 23. jan. s. Japonski list »Kokumin« se
bavi z aretacijo burmanskega ministrskega pre-
sednika in meni, da ta dogodek jasno dokazuje,
da je Anglija izgubila sleherni upanje, da bi v
srca Burmancev vsejala navdušenje zase. Velika
Britanija, pravi list, je zmerom pritiskala in tlačila
Burmance, dočim se Japonska bori le za pravi-
co in za boljše bodočnost azijskih narodov in
je pripravljena Burmi dati popolno svobodo in
neodvisnost. List »Nihi-Nihi« poroča, da so japo-
nske čete po zadnjih poročilih prestopile reko Sal-
veen, nekoliko zapadnje od burmansko-siamske
meje, in da prodirajo v Burmo. Napad se je začel
z zasedbo prelaza Veliki Endes, od tam naprej pa

so Japonci želi zmago za zmago. Štiri sovražniko-
va letala, izdelana v Ameriki, so napadla japo-
nske oddelke, toda takojšen poseg japonskih lov-
skih letal je odgnal vsa letala z neba. Sovražni-
kova letala so bila zbita. Čete, ki so prestopile
reko Salveen, prodirajo proti Mulmeinu. Iz Ma-
laje poročajo, da je zahodno krilo japonskih čet
prestopilo Ajeritan in prodrlo do bližine Klunga
ter je na ta način odrezalo cesto za večinski del
sovražnikovih sil. Dalje poročajo japonski listi,
da se je 18. januarja devet japonskih mornariških
lovskih letal spopadlo z 20 sovražnikovimi letali
in jih 15 zbito. Dve japonski letali se nista vrnila
domov.

Zimsko škropljenje sadnega drevja

Ker bo letos tudi sadje naš vsakdanji kruh, naj ne bo nikogar, ki bi opustil zimsko škropljenje.

Ogromna škoda, ki jo napravijo razni škodljivci živalskega in rastlinskega porekla po naših sadovnjakih je tako velika, da jo le težko ocenimo. Pomislimo samo na evetozera, ki čestokrat uniči nad tri četrtine pridelka, jabolčnega črva, ki je kriv črvinosti jabolka in hrast, zimskega pedica, ki požre do gola ne-žno cvetje in listje, dalje imamo vse polno raznih uši, kaparjev, škrlupa itd. Zanimivo je, da nam uničijo razni živalski zajedalci skoraj eno tretjino celotnega sadnega pridelka. Pa saj ni čudno, ker se pojavlja po naših sadovnjakih

čez 1700 vrst samo živalskih škodljivcev

Seveda, če bi vsi ti prišli na svoj račun, tedaj bi nam ne ostalo niti eno jabolko. Da pa se rešimo teh nadležnežev, moramo sadno drevje pravilno gojiti, oskrbovati in redno škropiti.

Kako pripravimo sadno drevje za zimsko škropljenje

Zimsko škropljenje sadnega drevja je pri nas že precej v navadi. Vendar še prav mnogi delajo popolnoma napačno. S tem, da že v jeseni prebelijo debela sadnih dreves z apnom, ne uničijo sadnih škodljivcev, marveč jim med razpokanim lubjem pripravijo le primerno prezimovališče. Pred škropljenjem je treba vzeti v roke žago, nož, ščet in strgalo, ter temeljito očistiti drevo. Najprej odžagamo vse nalomljene, suhe, rakaste, pregošče, nenaravno rastoče in bolehe veje. Potem ostrgamo deblo, da se odloči suho lubje, lisaj in drugo. Zdaž šele temeljito obrižemo vse veje, vejice in deblo z dobrim in primerno močnim škropivom.

Z zimskim škropljenjem sadnega drevja uničimo neprimerno več sadnih škodljivcev

ker lahko rabimo mnogo močnejše škropivo, ker drevje še ni odgnalo brstov. Predvsem pa uničimo zimskega pedica, zalego jajčec od listnih in krvavih uši, bolšice, prstenčarje, razne moljce, stenice, kaparje, evetozera in druge. Tudi razne glivične bolezni, lisaj in mah za-remo z dobro opravljenim škropljenjem.

Zanimivo je, da škropljena drevesa nekoliko kasneje odženejo, kar je posebno dobro zaradi poznih pomladanskih slanih. Tudi brsti se enakomerneje in hitreje razvijajo. Opazilo se je, da učinkuje zimsko škropljenje ugodno na rodovitnost drevesa in marsikatero drevo, ki je prej ali slej bilo rodilo, jo po prvem zimskem škropljenju bilo bogato obloženo s sadjem.

Vprašanje nastane, s čim naj škropimo pozimi, da bomo dosegli res dober uspeh. Z apnom, kakor smo že omenili, ni nič, ker je le slabo in nezaželeno sredstvo. Vzeti bomo pač morali nekoliko dražja, a učinkovitejša sredstva. To so predvsem

drevesni karbolineji in žvepleno apnena brozga

Vendar moramo tudi tu dati karbolineju prednost, ker je močnejše sredstvo, uniči več škodljivcev in globlje prodre v razpoke. Zato se priporoča škropljenje starih, zanemarjenih sadovnjakov vsaj prvič z drevesnim karbolinejem. Drevesni karbolinej učinkuje le na škod-

ljivce živalskega izvora, dočim ne uniči raznih glivičnih bolezni. Pri škropljenju s karbolinejem pa moramo previdno postopati, ker lahko osmordimo evetne in listne brste. Zato je boljše teden dni prej škropiti kot prepozno. Pri nas uporabljamo od karbolinejev le dendrin, arborin in neodendrin.

Za škropljenje konec zime uporabljamo 7 do 8% raztopino arborina in dendrina za jabolane in hrastke in 5-6% raztopino za češnje, slive in češnje. Boljše je, da z bolj razredčenim škropivom temeljitje obdelamo drevo; kot z močnejšim škropivom le površno škropimo.

Zveplenoapnena brozga pa vzamemo za zimsko škropljenje le 15-20%. Z njo uničimo kaparja, bolšice, rdečega pajka, kodravost, ple-sni, razne glivice, mah in lisaj. Zveplenoapnena brozga pa je sadnemu drevju manj nevar-

Valovanje mraza traja dalje...

Na Barju davi —30° mraza, na Posavju —31° C — Nevarnost španske Zanohtnice — Težave v šolah

Ljubljana, 23. januarja

Mraz se je danes vzpel na primerno višjo stopinjo, kakor včeraj in je po mnogih krajih na deželi dosegel še hušjo jakost, kakor pa prvi dan, v torek, ko je zavel po pokrajini mrzli val, ki bo trajal še nekaj dni. Menjavale se bodo po vrsti dobe sneženja in nato mraza.

Mraz prinaša na eni strani primerne koristi, na drugi strani nam povzroča škodo in neprijetnosti. V pogledu zdravja ne moremo trditi, da je na vse strani prijeten, pač pa je sedaj nastopil čas hude influence in pojavlja se že med prebivalstvom »španska«. Zoper to bolezen, ki je posebno hudo divjala tudi v katastrofalni zimi leta 1929, in je bila razširjena posebno med slabo hranjenim prebivalstvom, je mnogo receptov in navodil, kako se je ubraniti. Zelo dober pripomoček zoper njo je čuhana rdeča pesa. Ta, namočena nekoliko z kisom in oljem, je zelo dobro hladilno sredstvo, ki bolniku lajša žejo in hkratu tudi omiljuje težave v pljučih.

Zaradi mraza mnogo trpe kolesarji! Vožnja s kolesi je sedaj po trdem, gladkem snegu na cestah celo nevarna. Zato ni na cestah sedaj zaradi mraza opazati večjih skupin kolesarjev, kakor običajno ob lepem in suhem vremenu. Vožnja na kolesu je deloma tudi neprijetna. Kolesarja začne zebsti v roke, tudi taktat, ko jih ima v toplih rokavicah zavite. Včeraj se je primerilo, da je neki kolesar dobil zanohtnico. Bil je mlad in neizkušen v mrazu. Ko je začutil bolečine v prstih, je tekel in roke vtaknil v mlačno vodo. Kaj je bilo? Dobil je še hušje bolečine! Zato, mladi ljudje, pomnite! Kadar dobite zanohtnico, hitro denite roke v mrzlo vodo! To pomaga!

Mraz je zelo nevaren krompirju. Pri prenašanju krompirja moramo biti sedaj zelo previdni. Primerilo se je včeraj, da je neka gospodinja kupila v trgovini nekaj kg krompirja. Nesla ga je precej daleč domov v navadni

na in lahko z njo škropimo tudi tedaj, ko so brsti že nekoliko napeti. To škropivo pa je posebno primerno za marelice in breskve, ki jim drevesni karbolinej kaj hitro škoduje.

Mnogi si niso na jasnem, kdaj naj prav za prav pričnejo s škropljenjem. Izkušnje so pokazale, da so razni zajedalci najbolj občutljivi konec zime, ko se pričnejo dramiti iz zimскеga sna. Zato mora umen sadjar škropiti prvič

konec zime in sicer meseca februarja in prvi teden v marcu, tik preden pričnejo brsti nabrekati

Tedaj je treba z delom pohiteti. Škropimo, če le moremo, ob mirnem, nekoliko vlažnem vremenu (zjutraj), ko je drevo vlažno, da se škropivo čim globlje vleže v razpoke in je vsaj par stopinj topleje. Delo pa mora biti tako temeljito opravljeno, da ne ostane niti za palec suhega lubja.

mreži. Krompir je bil že med potjo od mraza poškodovan in delno zmružen.

Voda zmružuje! Ne samo zunaj v potokih, rekah in jezerih, marveč tudi po kuhinjah. Mnoge gospodinjice imajo zjutraj sitnosti, ko jim voda v skafih popolnoma zmružne. Po mnogih krajih se je napravil led, ki dosega debelost do 25 cm.

Leta 1929, so bile šole zaradi mraza več tednov zaprte. Bila je takrat velika težava za kurjavo. Tudi sedaj že občutijo po šolah posledice tri dni trajajočega mraza. V okoliških šolah je manjši obisk, ker šolarji iz oddaljenih krajev ostajajo doma.

Danes je zopet hušji mraz, kakor je bil včeraj in celo hušji ko v torek, na dan sv. Neže. V zavetiščih po mestu in v zaprtih krajih, posebno po ozkih ulicah in v središču mesta je davi dosegal mraz od 21 do 25 stopinj pod ničlo. Okolica, tako Posavje, Barje, kraji proti vzhodu pa so imeli za več stopinj še hušji mraz. Ta je močno pritisnil na Barju. Barjanska šola je davi zaznamovala točno —30 stopinj C. — Prejšnji dan je bila najnižja jutranja temperatura —23 stopinj C. Škok kar za 7 stopinj! To pomeni veliko! V Vevčah, v papirniški koloniji je bilo davi —25 stopinj C. Tja proti Posavju pa so prav tako dosegli do 30 in celo še nekaj več nad 30 stopinj mraza. Na Blokah so v torek imeli tudi hud mraz. Bilo ga je —30,2° C.

Meteorološki zavod je davi zaznamoval najnižjo jutranjo temperaturo —25,8° C, nižnja temperature, ki je bila zaznamovana v Ljubljani tudi leta 1929. Tam na Posavju, kakor nam zanesljivo javljajo, so pa dosegli v vsej ljubljanski okolici mrzliški rekord. Dosegli so celo —31° C.

Rekord zaznamuje tudi barometer. Stanje je njegovo danes 776,8 mm in se še vedno dviga. Vse kaže, da sedanji januarski mraz ne bo kmalu odnehal.

Stanje socialnega zavarovanja v decembru

Ljubljana, 23. januarja

Zavarovanje pri Socialnem zavodu je vedno precej jasno merilo o zaposlenosti v pokrajini in stanju delavstva. Kakor smo objavili statistiko za november mesec, tako naj jo objavimo tudi za december.

Vseh članov, ki so organizirani v Zavodu, je bilo v navedenem mesecu skupaj 25.227, pri Trgovskem bolniškem društvu je bilo vseh zavarovancev 4.586, pri Merkuriju pa 92. Iz te tabele je razvidno, da je število skupnega članstva padlo za 516 v primeri z mesecem novembrom. Bolnikov je bilo v mesecu decembru za Zavodu 681, pri Trgovskem društvu 74, pri Merkuriju pa 2. Tudi tukaj je skupno število bolnikov padlo za 21. Povprečna zavarovalna meza je znašala pri Zavodu 18,08, pri TFPD 24,62 in pri Merkuriju 37,30. Pri vseh treh pa je dnevna zavarovalna meza povprečna 19,40 in se je v primeru s prejšnjim mesecem zvišala za 0,52. Povprečna zavarovalna meza znaša pri Zavodu 455,988,60, pri TFPD 112,924,60, in pri Merkuriju 3.468,60. Skupaj pri vseh treh zavodih znaša 572.381,80 in se je povečala v primeru z novembrom za 5.952,50.

Tudi v mesecu decembru je bilo največ zavarovanih članov, ki spadajo v grupo hišne služinčadi (3618). Na drugem mestu so člani, ki se ukvarjajo s trgovsko stroko (3118), slede pa potem gozdno-žagarska industrija s 1694 zavarovanci, nato zavarovanci, ki so zaposleni pri gradnji cest in železnic 2211, potem so na

vrsti zavarovanci s svobodnimi poklici: gledališki igralci in podobno (1325). Potem pa pridejo na vrsto zavarovanci kovinske industrije, tekstilno industrijo, tisti, ki so zaposleni v industriji za prahrano in pijače itd.

Takšno je člansko stanje v našem največjem socialnem zavodu. Skupno je bilo pri vseh treh zavarovalnih zavodih v decembru zavarovanih 29.903 članov.

Boksarski amaterji tekmujejo za evropsko prvenstvo v Breslavi

Tudi včeraj so nadaljevali s tekmovaljem, pri katerem so nastopali začetniki v boksanju. Tekmujejo v Breslavi. Včerajšnji rezultati so bili naslednji: mušja teža: Pesani (Italija) je po točkah premagal Dietricha (Nemčija), petelinja teža: Siedel (Nemčija) je premagal Siegfrieda (Švica), peresna teža: Bannetti je po točkah premagal Pačica (Slovaška), lahka teža: Bequit (Švedska) je po točkah premagal Deviča (Hrvaška), Bianchini je v isti kategoriji premagal po točkah Calpeja (Španija), pollahka teža: Raeschke (N.) je po točkah premagal Tormana (Madžarska), Srednja teža: Santandro (Sp.) je po točkah položil Švicarja Barghettilja, Švicar Noren pa je premagal prav tako po točkah Madžara Csontosa. Polteška kategorija: De Paolo (It.) je zapisal zmago po točkah nad Hrvatom Hladnim, Danec Christensen je zmagal po točkah nad Špancem Arceniegom. V težki kategoriji pa je Nemec Hoff po točkah premagal Madžara Hornoloya. Tudi pri včerajšnjem tekmovalju so prednjačili Italijani.

S Hrvaškega

V eni izmed zadnjih števil Novih Hrvatske, ki prihaja tudi k nam, so daljši članki posvečeni 13 obletnici, odkar je odšel Poglavlak dr. Pavelić v emigracijo. Ob tisti priliki je Poglavlak tudi dejal: »Vrnil se bom le v osvobodeno Hrvatsko, ali pa nikoli več.« Številka je opremljena tudi s številnimi slikami, ki kažejo Poglavlaka in njegove pristaje v emigraciji.

Na Poglavlakovo povelje je bil ustaš Evgen Kvaternik imenovan v čin ustaškega bojnika pri Poglavlakovih telesni straži.

Na temelju zakonske odredbe je bil imenovan za poverjenika hrvaške narodne banke dr. Hondl. Za njegovega namestnika pa je bil imenovan dr. Aleksander Tintia.

Samo glavni ustaški stan sme prodajati Poglavlakove slike in doprsne kipe. Prodajanje ne sme biti predmet splošne trgovine.

Na ozemlju nezavisne hrvaške države so zdaj osnovana domobranska sodišča. Ta sodišča bodo v Zagrebu, Osijeku, Banji Lukci, Sarajevu in Mostarju.

Poslanik slovaške republike dr. Josef Ciekler je pred dnevi obiskal podpredsednika hrvaške vlade dr. Džafar Kulenovića, potem pa tudi notranjega ministra dr. Artukovića in ministra za trgovino, obrt in industrijo dr. Totha in ministra za pravosodje dr. Puka. Poslanik se je z vsemi pristransko razgovarjal.

V Firenzi je te dni umrl znan zagrebški vseučiliški profesor dr. Milan Rešetar. Dr. Rešetar je bil znan slavist, lingvist, dialektolog in numizmatik. Po upokojitvi se je preselil v Firenzo, kjer je sodeloval pri italijanski Akademiji, ki mu je podelila tudi častni doktorat.

Prvi tenorist zagrebške opere Gostič je gostoval te dni na Dunaju, kjer je pel v »Toskic. Dosegel je še večji uspeh kot v »Carmen«.

Kakor je odtičil vodja hrvaškega športa M. Zebić, ni treba odati smučk članom Hrvatskega planinskega društva in ostalih planinskih društev na ozemlju nezavisne hrvaške države.

V zagrebški zdravniški zbornici bodo v tem mesecu priredili vrsto zelo zanimivih predavanj s posebnim ozirni na vojno.

Zagrebško tržno nadzorstvo je stopilo na prste mlekaricam in sploh vsem prodajalcem mleka. Nadzorstvo je namreč ugotovilo, da je mleko lepo krčeno. Nekatero mleko je imelo celo 60% vode. Krivce bodo gotovo strogo kaznovali.

V barjanski veliki župi bodo veliko pažnjo oddaj posvetili ribstvu. V ta namen bodo ustanovili precej novih zadrug. V poletju bodo uredili tudi ribiška področja na Dravi in Donavi. Zakupi bodo oddani za dobo 10 let.

V treh vrstah...

Danes je bilo v Ljubljani še bolj mrzlo kakor včeraj. Toplomer je kazal še okrog 3 stopinje manj kot včeraj. V sredi mesta je bilo —21 stopinj, v Zvezdi skoraj —23, na odprtih krajih pa gotovo 25 stopinj.

Kakor poroča mariborski dnevnik, je celjsko okrožje razdeljeno na 33 političnih občin. Domovinska zveza ima 38 krajevnih skupin, ki so razdeljene na 158 celic in 1035 blokov. Ob zaključku lanskega leta se je učilo nemščine 30.000 ljudi; prirejenih je bilo 121 različnih prireditve.

Pri barvanju tkanin v Kranju je strojni valjar potegnil podse pomožnega delavca Lovžeta Bajca. Valjar ga je tako poškodoval, da je kmalu po nesreči poškodbam tudi podlegel.

V torek je v kandijski bolnišnici usmiljenih bratov umrl bivši prior kandijske bolnišnice pater Polikarp Vavpotič iz Ormoža. Pogreb pokojnika bo danes popoldne ob 15.

Te dni je bil v Mariboru vrtnarski tečaj, ki so se ga udeležili vsi vrtnarji mariborskega okraja. Namen tečaja je bil, kako naj vrtnarji prispevajo večji delež k prehrani prebivalstva.

Tudi danes ni mraz nič popustil. V mestu je kazal toplomer —20 stopinj, na prostem pa je bilo živo srebro še tri stopinje nižje. Barometer kaže, da bo mrzlo vreme še držalo.

Včeraj se je z mlekom poparil Merlakov Ivanček. Prepeljali so ga v otroško bolnišnico.

V minulem letu je bilo novomeškemu okrožnemu sodišču prijavljenih 66 kazenskih primerov zaradi prekrškov maksimalnih cen. Od tega je bilo obsojenih 30 navijalcev, oproščenih je bilo 8 obtožencev, 10 prijav je bilo nerešenih, 18 pa ustavljenih.

V ponedeljek bodo ljubljanski igralci igrali v Novem mestu znano švicarsko dramo »Izdaja pri Novari«.

Ko se je pozno ponoči vračal iz gostilne proti domu J. Kožuh iz Pesnice, je na poti omagal. Vlekel se je na sneg in je ponoči zmružen. Zjutraj ga je našel mrtvega njegov sin.

Za nabiralno akcijo Medicinske klinike v Ljubljani so na našo prošnjo darovali sledeči: Ospa Helena Adamič, trgovka, Ljubljana, 1500 lir, gospod Vilim Bizjak, tovarnar, je odkupil eno bolniško posteljo za vsoto 50.000 kun. Oba darovalca se Interna klinika najtopleje zahvaljuje. — Predstojništvo Interne klinike v Ljubljani.

Črna KAMELA

Smith je došel do ceste Beretanija in stopil tam v nizko predsobo hiše, čez katere vrata je bilo z obledelimi črkami napisano »Japonski hoteli«. V ozki vratarski loži je stal vljuden majhen Japonec. Na steni za njim je visela slika velikega parnika, ki je naglo rezal morske valove, nad njim pa so se brale besede: »Nippon Yusen Kaisha«.

»Halo, Nada«, je radostno vzkliknil Smith. »Je moja stara soba prosta?«

»Žal mi je«, je odgovoril Japonec.

Smith je vrgel novčanic na pult in malomarno pripomnil: »To je deset dolarjev predplačila.«

»Žal mi je, da ste bili tako dolgo odsotni, se je nenadoma poglobil vljudni Japonec. »Soba je prosta, da.«

»Tako se bom malce spravil v red,« mu je javil Smith. »Moja priljaga pride kasneje.«

»Očividno ste od doma dobili denar!« se je smejal Nada.

»Denar od doma, neumnost!« je po premisleku odgovoril Smith. »Prodal sem eno svojih slik. Ali veste, da je to mnogo več, kakor pa je Corot sploh kdaj dosegel?« Zaupljivo se je nagnil na mizo. »Ubogi stari Corot ni sploh nikoli ničesar dosegel, Nada. Toda mnogo ali pa vse je odvisno od tega, da o pravem trenutku obstaneš pred pravim oknom.«

»Že mogoče«, je pritrdil Nada. »Najboljše bo, če greste sedaj gor. Soba številka sedem, kakor vedno.«

»Lepo je, da ima človek spet svoj dom,« je odgovoril Smith in razigrano začel stopati po stopnicah.

Trinajsto poglavje. Zajtrk pri Chanovih.

Smith je bil najmanj že uro po konci, ko je Chan vstal in gledal skozi okno svoje spalnice ven na mesto in morje. Pogled s Punchbowl Hilla je bil očarujoč: V daljavi lesketajoče morje, pred njim pa zelene doline, posejane s cvetočimi grmi najbolj pisanih barv. Chan je ljubil ta pogled in se je pogostokrat zatopil v razgled.

Danes ni imel nobenega časa za splošna razmišljanja o sreči in modrosti življenja. Z vedno večjo nujno se je pojavljalo vprašanje včerajšnjega dne. Spal je krepko in globoko in novi pogum je pregal vsa dvomljiva vprašanja in tesnobo, ki ga je tlačila tedaj, ko se je vlegel v posteljo. Saj mora biti dana jasna rešitev, zakaj bi se potem tako nemočno prepuščal zadregi in tarnajoč sklepal roke v naročju? Ne, veljalo je hitro in odločno prijeti za delo! Spomnil se je na žerjavo, ki je od glada poginil, ker je čakal, da se bo morje posušilo in mu bodo ribe lažje dostopne. Chan temu zgledu na noben način ne bi hotel slediti.

Detektivskega doma nikakor ni bilo mogoče označiti za mirnega. Enajst otrok ga je sleherni dan spreminjalo v pravo norišnico. Iz vseh kotov so se slišali glasovi, klici, opravičila, smejanje, najmanj iz enega kota pa jok. Z občutkom pomirjenja, ki je ponavadi vedno spremljal njegov dan, se je Chan začel oblačit.

V jedilnici je našel svoje tri starejše otroke, ki so sedeli in čakali nanj. Videti je bilo, da so z nenavadnim zanimanjem opazovali svojega očeta in so skoraj istočasno vsi odprli usta. Debeli naslovi časopisov so bili tega krivi: eden njihovih filmskih ljubimcev je bil umorjen! Sedaj so odločno zahtevali, da mora biti zločinec neizogibno kaznovan — in se vpraševali, zakaj se to prav za prav že ni zgodilo.

»Mir!« je zavpil Chan. »Ali more človek razmišljati pod drevesom, na katerem je polno vrabcev? Obrnil se je k svojemu

najstarejšemu sinu, ki je bil oblečen strogo po najnovejšem kroju in si je bil ravnokar prižgal cigareto. »Ti bi moral biti že davno v službi.«

»Tako bom šel, oče«, je odgovoril Henry. »Toda povej mi prej, kaj se je prav za prav zgodilo z miss Fane?«

»Saj ste vendar brali. Nekdo jo je pač silno neprijetno zabol. Sedaj pa konec, vsak na svoje delo.«

»Toda, kdo je bil to?« je vprašala Roza, njegova najstarejša hčerka. »To bi neznansko radi vedeli.«

»V tem se z vami strinjajo še mnogi drugi ljudje, je pritrdil oče.«

»Ti imaš v rokah to stvar, ne, oče?« se je zanimal Henry. Charlie ga je pogledal. »Kdo pa drugi na Honolulu?« je rekel malomarno.

»No in kako stoji sedaj s tekmo?« je nadaljeval Henry, ki se je že močno zamerikaniziral. »Kdaj misliš pograbit krivca in kako se imenuje?«

Charlie je glasno vzdihnil. Ti otroci so bili členi v verigi, ki ga je vezala z bodočnostjo. Bogve, kakšna bodočnost bo to, se je pogosto spraševal na tihem.

»Žalibog imam prevečkrat priložnost, da te opozorim, kako začenja tvoj način izražanja izgubljati sleherni spoštovanje, ga je karal. »Doselej še nisem mogel ugotoviti krivca in seveda tako tudi njegovega imena ne vem.«

»Toda to še pride, ne, oče?« se je vtaknila Roza. »Nazadnje ga boš le prijel.«

»Kdaj pa sem sploh udaril v prazno?« jo je vprašal strogo. Pogumen smehljal ji je zaigral okrog usten. »No, več kaj, oče...«

»Ko sem bil mladi, jo je naglo prekinil Chan, »so ljudje smatrali za smrten greh dvomit v vseobčo modrost očeta. Mi otroci smo ga spoštovali in se ga bali. Takšne dvomljive pripombe so bile takrat popolnoma nemogoče.«

Ljubljančani po svojih priimkih in imenih v srednjem veku

Ljubljana, 23. jan.

V »Kroniki slovenskih mest« je priobčil gospod J. Maček zanimiv spis o ljubljanskem prebivalstvu po njegovih imenih in priimkih v srednjem veku, ki bi ugnel zanimati tudi širši krog čitateljev. Ker je spis zanimiv tudi z zgodovinskega stališča, ga naj v okrajšani obliki priobčimo.

Kakšno je bilo ljubljansko prebivalstvo v srednjem veku po svoji narodnosti, veri in poklicu, je bolj težko ugotoviti. V majhni meri pa moremo odgovoriti na to vprašanje, če vemo, kako je bilo z imeni in priimki tedanjih ljubljanskih meščanov. Iz teh priimkov in imen je mogoče marsikaj razbrati. Sicer se iz imen samih ne more točno odgovoriti na to, kakšne narodnosti so bili meščani, nekatera imena meščanov nam pa spet jasno povedo, od kod so prišli, in tudi na njihovo narodnost potem lahko sklepamo. Taka imena so na primer: Andrej iz Benetk, Frančišek iz Kočevja, Gregor iz Kamnika in podobno.

Sama krasna imena, katerih je tudi mnogo, nam pa nečesar ne povedo. Najbolj pogosta so: »Fiderik, Henrik, Jurij, Ludvik, Mihael, Pavel, Primož itd. Iz teh splošno krščanskih imen pač ne moremo sklepati na narodnost. Edino če so nam ohranjena slovenska narodna imena, lahko sklepamo na slovensko narodnost n. pr. Lubetze (Lubec).

Več kot sama imena nam pa povedo priimki. Ti se začno javljati pri ljubljanskih meščanih v začetku 14. stoletja, na kmel' h pa še pozneje. Priimki ljubljanskih prebivalcev so slovenski, italijanski in nemški. Slovenski so: Chudemissel (Hudemisel), Kolentz (Kolenc), Mlakger (Mlakar), Pescecz (Pešec), Pudlogar (Podlogar); nemški so: Hölzel, Lempel, Rauber, Rauch; italijanski je n. pr. Palezoli.

Pa tudi pri določevanju narodnosti iz priimkov moramo biti previdni, kajti vsi nemški priimki ne povedo vedno nemške narodnosti tistih, ki imajo take priimke. Bilo pa je tudi obratno, da slovenski priimki niso vedno označevali slovenske narodnosti.

Proti koncu srednjega veka se je v mesto doseljevalo vedno več ljudi z dežele, od kjer so pobegnili pred zemljiško gospodo. V mestu so postali svobodni.

Med priimki Ljubljančanov najdemo močno skupino priimkov po obrti. Obrtniški stan je bil

jedro vsega meščanstva, ki se je v socialnem oziru delilo na štiri skupine: 1. meščane, ki so se največ ukvarjali z obrtjo, a manj s trgovino; 2. plemstvo, ki je imelo v mestu svoje hiše, zlasti na Novem trgu; 3. svetno in redovno duhovščino, ki je imela važno vlogo, in 4. proletarijat: dni-narji, hlapei, dekile, kajzarji, ki so bili brez pravic.

Iz priimkov, kakor so: Fleischhagker, Haftner, Koch, Maller, Mullner, se jasno vidi, da je bil obrtniški stan v mestu prav lepo zastopan. Pri nekaterih imenih ljubljanskih prebivalcev je še razen imena označen tudi njegov poklic in tudi tukaj je v velikem številu zastopan obrtniški stan. Precej zastopnikov ima krznarska obrt, katere eih je bil v Gradišču.

Toda vsak ni bil po poklicu to, za kar bi ga izdal njegov priimek. Marsikdo je namreč dedoval priimek po očetu, njegove obrti pa ni znal. Tako najdemo imena z dvojnimi priimki.

Leta 1480. se je pojavil v Ljubljani priimek Krabath, ki pomeni najbrže Hrvat, ki je pobegnil pred Turki in se zatekel v Ljubljano.

V listinah je ohranjenih mnogo imen svetnih in redovnih duhovnikov.

V Ljubljani so razen teh bivali tudi vicedom ali njegov namestnik, arhidjakon Kranske in Marke. Uradništva je bilo le malo; sem lahko štejemo le pisarje iz vicedomskega urada. V listinah se pojavljajo tudi imena šolnikov. Razen teh so še sodniki, ki pa se ne prištevajo k uradništvu, ampak k meščanstvu, kajti samo meščan je mogel postati sodnik.

In vere, kakšne so bili? Ljubljančani so bili ali krščanski ali židovski. Židovskih imen je zelo mnogo, a iz teh imen še ne smemo sklepati na pokolenje nosilcev istih, saj so starši velikokrat dajali otrokom svetopisemski imena iz stare zaveze. Pri mnogih židovskih imenih pa je izrečno povedano, da je žid. Židje so se predvsem ukvarjali z denarnimi posli, kar je bilo kristjanom prepovedano. Židje so denar tudi izposojali raznim plemičem, pa tudi delnim gospodom. Habsburžani so jim zaradi tega dajali zaščito. Proti koncu 15. stoletja pa so tudi proti židom izšli ukrepi, ki so zahtevali, da se morajo židje v letu 1515. izseliti iz Ljubljane.

Športni drobiž

Kako je z nogometnim prvenstvom v Vzhodni marki? Na prvem mestu je dunajski Austria, ki si je v 10 tekmah priborila 16 točk, sledi je v 10 tekmah priborila 16 točk, sledi je v 10 tekmah priborila 16 točk. Na tretjem mestu je FC Wien, 10 tekm in 16 točk. Potem pa so po vrstnem redu: Rapid, Wacker, Wiener SC, Admiral, Sturm (Graz), FAC in Post SG, ki je odigral celo 12 tekem, pa je še zdaj ostal brez točk.

Celovško hokejsko moštvo je imelo v gosteh te dni nemško hokejsko moštvo iz Prage. V prvem srečanju so ga Celovčani gladko odpravili kar z 8:0, drugi dan pa so zmagali Pražani tesno z 2:1.

Drsalni par Pausin, ki je znan tudi po ostali Evropi, je te dni nastopil v Hamburgu, kjer je pokazal visoko dunajsko šolo umetnega drsanja. Gledalcev je bilo 6000 in so bili posebno navdušeni za izvedbo dunajskega valčka, ki sta ga drsalcia zaplesala na ledu.

V Zagrebu sta te dni igrali mladinski reprezentanci ustaške mladine in pa GIL-a. Tekma je ostala z 1:1 neodločena. Potem so igralci GIL-a odšli še v Karlovac, kjer pa so zmagali nad domačini z 4:1.

Nekdanja evropska prvaka v težki boksarski kategoriji Italijan Musina in Šved Tandberg sta se te dni pomerila v mesebojni borbi. Borila sta se v švedskem Göteborgu. Borba je bila lepa in so vsi pričakovali, da bo ostala tudi neodločena. Sodniški zbor pa je bil drugačnega mnenja in je za zmagovalca proglasil Šveda, ki je zmagal po 10 kolu po točkah.

Nemški narod je nabral v zbiralnih dneh med drugim tudi 1.174.748 parov smuči za vojake na vzhodnem bojišču.

Drsalni par Baier je nastopil 19. t. m. na drsalni prireditvi v Mannheimu, kjer sta izvajala svoj program pred številnimi vojaki. 24. in 25. pa bosta nastopila še v Essenu.

25. t. m. se bodo pomerili med seboj najboljši nemški in švedski borci v grško-rimski rokoborbi. Srečali se bodo v Münchenu.

Nemško teniško prvenstvo v zaprtim igrišču bodo odigrali najboljši igralci od 26. do 29. marca v Wuppertalu.

Od 12. do 15. februarja bodo priredili v Nemčiji državno prvenstvo v jadrnanju na ledu. Tekme bodo na jezeru Schwenzeit.

Nemška reprezentanca v basketballu je odigrala te dni meddržavno tekmo z Madžari. Zmagali so Nemci s 35:32.

Novice iz Države

Uspeh avtarkije na polju železarskih surovin. Lansko leto se je italijanska železarska industrija močno trudila, da bi čim razumneje in tudi po količini kar najbolj izrabila podzemeljske zaklade in zaloge železa in mangancva. Na mnogih krajih so v že obstoječih rudnikih izkopavanje povečali, drugod pa so odprli nove rudnike. Čeprav se ponekod v železnih rudah ne nahaja velik odstotek čistega železa, vendar dela niso ustavili. Zlasti na Sardiniji se je odprlo več rudnikov. Vzporedno z novimi pridobivanji rude se je povečala tudi količina izdelava železnih predmetov. Zlasti so svoje obrate povečali veliki industrijski obrati, ki delajo za vojsko.

Prednost elektrificiranih železnic pred običajnimi. Znano je, da so zadnja leta v Italiji zelo povečali mrežo elektrificiranih železnic, ne zgolj iz razloga štednje in premoč, ki ga država mora skoraj vsega uvoziti, pač pa tudi zato, ker je elektrika kot pogonsko sredstvo pripravnije in ekonomičnejše kakor pa premog. Strokovnjaki so ugotovili, da lokomotiva na električni pogon vleče enake tovore kakor parna lokomotiva, včasih pa še večje. Pri električnih lokomotivah je oskrba lažja in enostavnejša in povzroča tudi manj vzdrževalnih stroškov za progo in ureditev prevoznega parka. Na istih progah in pri isti skupni teži tovora, ki jih je bilo treba prepeljati, je elektrificirana železnica rabila manj strojev kakor običajna. Električna lokomotiva izrabila lahko do 90% svojih možnih sil, dočim jih parna izrablja ponavadi le do 50%. Stroški za oskrbovanje električnih lokomotiv so manjši kot pri parnih. Dalje je treba na elektrificirani progi mnogo manj stalnih naprav, niti ne posebnih zlagališč premoga, niti kurilnic na kratke razdalje. Končno pa razvija električna lokomotiva mnogo večjo hitrost kakor pa običajna parna lokomotiva. Tudi potniki, ki se vozijo na elektrificiranih železnih, vedo za ugodnosti, ko ni dima iz lokomotive, posebno pa v daljših prodorih. Glavna vodilna misel elektrifikatorjev pa je ta, da se prvenstveno izrabijo domača pogonska sila, kar je za Italijo elektrika, za države z bogatimi premogovniki pa nastopi ravno obratno.

Univerza v Palermu dobi poljedelsko fakulteto. V Siciliji so tri vseučilišča, vendar pa nobena nima za današnje čase tako potrebne fakultete, namreč poljedelske. Fasišistični režim je na Siciliji izvedel velika osuševalna dela, da je spremenil velike površine neplodne ali pa zamočvirjene zemlje v plodno. Pokazala se je sedaj potreba tudi po kmetijski šoli in zato je vlada ustregla prošnjam etičkih gospodarskih organizacij in dovolila odprtje poljedelske fakultete pri univerzi v Palermu. Domenjeno je bilo, da bodo stroške za nov učni zavod solidarno nosili država, občina in razne gospodarske organizacije. Temeljno vsoto pol milijona lir pa je nakazal Duce. Nova fakulteta bo začela z delom še med letošnjim akademskim letom.

Italija se bo udeležila lipskega velesejma. Letošnji spomladanski velesejem v Lipskem bo od 1. do 5. marca. Kakor lansko leto, se bo tega velesejma, ki je nekakšno ogledalo pridobitve avtarkičnega gospodarstva, posebej pa industrije umetnih tkanin, udeležila tudi Italija z večjim številom razstavljalcev. Lani je bilo na lipskem velesejmu 6500 razstavljalcev, za letos pa računajo, da jih bo čez 7000.

Ustanovitev Visokega Komisariata za Poadižo. Nedavno je bil objavljen ukaz o imenovanju posebnega Visokega Komisarija, ki ima nalogo pospešiti izvedbo sporazumov med Italijo in Nemčijo glede Gornjega Poadižja. Podobnega visokega komisarija je s svoje strani imenovala tudi nemška vlada. Italijanski Visoki Komisar je načelnik vseh uradov, ki so zaposleni z urejanjem zemljiških, trgovskih podjetij in industrijskih tistih Nemcev, ki so se izselili v domovino. Novi visoki komisar je podrejen notranjemu ministru, od katerega dobiva vsa navodila, obenem pa temu pošilja tudi svoje predloge o čim hitrejši izvedbi vseh nalog, ki izvirajo iz italijansko-nemške pogodbe. Prvenstveno gre za to, da ne ustavijo dela industrije, katerih lastniki so se preselili, ker bi to pomenilo zmanjšati vojno izdelavo tedaj, ko jo država zaradi vojne najbolj potrebuje. Prav tako je važno vprašanje obnove dela na poljih in kmetijskih gospodarstvih, ki so ostala brez naseljenecv in obdelovalcev. Zaradi tega ima visoki komisar nalogo organizirati čim hitrejšo naselitev tistih delov Tridentinske Venezije, odkoder so se Nemci izselili. V ta namen je bil ustanovljen tudi poseben zavod, ki bo v podrobnosti izvedel to nalogo, podobno kakor se je pri nas ustanovila posebna družba, ki bo izvedla naselitev kočevskih krajev.

Zaledenelo morje pri Benetkah. Pred dnevi je tudi v Benetkah pritisnil mraz in je živo srebro zdrknilo celo do 7 stopinj pod ničlo, kar je za ta kraj nenavadna prijava. Zavoljo tega se je naredila na obrežnem morju plast ledu, ki pri staniškemu prometu sicer ni delala ovir, pač pa je delala preglavice gondolijerom in lastnikom bark, ki po kanalih prevažajo mleko od hiše do hiše. Ti so si morali pogosto z vesli krčiti pot, da so svoje delo lahko opravili. Na ožjih kanalih sredi mesta pa je bila vožnja popolnoma nemogoča. Mraz se ni odjedal.

Smučarske tekme železniške milice. Poveljstvo 5. legije železniške milice iz Trieste bo konec tega meseca priredilo smučarske tekme železniških miličnikov v Tarvisiu. Na programu bo tudi tekmovalstvo v streljanju in metanju ročnih bomb. Med udeleženci bodo tudi miličniki iz drugih delov države.

Ljubljana

Koledar

Danes, petek, 23. januarja: Marijina zaroka.
Sobota, 24. januarja: Timotej, škof.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarni: mr. Leustek, Resljeva 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška 48.

Trgovske knjige.

knjige, saldakonte žurnale ter odj. ma. me. knjige kupite v

Dopisnica ljudske knjižnice

v Ljubljani, Pred Skofijo 5. Tel. 25-29
in Miklošičeva cesta 5. Tel. 30-30

Začetek pouka na strokovnih nadaljevalnih šolah. Ženska strokovna nadaljevalna šola za umetne in oblačilne obrti, ki je doslej imela svoje prostore v poslopiju ljudske šole pri Sv. Jakobu, se je preselila v poslopje meščanske šole na Viču. Pouk na tej šoli se bo pričel v ponedeljek, 26. januarja ter naj se tega dne ob 3 popoldne vse učenke zbere v šolskem poslopiju. Strokovna nadaljevalna šola za mehanično tehnične obrti na Ledini bo pričela s poukom v torek, 27. januarja ter pa se tega dne vsi učenci zbere ob 2 popoldne v tej šoli. Ker se večje število učencev in učenek še ni vpisalo ob rednem vpisovanju, opozarjamo vse mojstre, naj omenjenega dne pošljejo tudi vse še ne vpisane vajence in vajenke k otvoritvi šole zaradi vpisa. Začetek pouka na drugih strokovnih nadaljevalnih šolah bo objavljen pozneje.

»Alpa« čaj v vsako kuhinjo!

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Petek, 23. jan., ob 17.: »Lepa pustolovščina«. Premiera. Red Premierski.

Sobota, 24. januarja ob 17.: »Voda«. Izven.

Nedelja, 25. januarja ob 14.: »Sneulčica«. Mladinska igra. Zelo znižane cene.

Ob 17.30: »Rokovnjači«. Izven. Znižane cene.

OPERA:

Petek, 23. januarja ob 17.30: Plesni večer Mire Sanjine-Jovanovičeve. Izven.

Sobota, 24. januarja ob 17.: »Don Pasquale«. Premiera. Red Premierski.

Nedelja, 25. januarja ob 15.: »Netopir«. Izven. Znižane cene.

P. n. abonente Premierskega abonmana in ostale gledal. občinstvo opozarjamo, da bo začetek današnje premiere v Drami, »Lepa pustolovščina«, točno ob 17. uri.

Danes ob 17.30 bo premiera tridelanske komedije »Lepa pustolovščina«, ki sta jo napisala Cailavet in Flera-Etienne Rev. Po svojem značaju je delo tipična francoska salonska igra, z močno podčrtanim družabnim okoliem. V igri gre za mlado nevesto, ki vztraja preko družabnih predsodkov in ozirov pri svojem pravem čustvovanju. Situacijska komika in lahkotni, prijetni dialogi, ki so značilni za te vrste igre, so odskočno točko izpeljani. V glavni vlogah: Levarjeva, Kraljeva, VI. Skrbnišek, Nakrst, Gabrijeličeva, Drenovec, Nablocka, Košuta, Lipah, Raztresen, Presetnik, Blaž, Košič, Starčeva, J. Boltarijeva in Remčeva. Režiser je Kovič; inscenator: inž. Franz. Predstava drvi bo za red Premierski.

Vombergarjeva komedija »Voda« ima v letošnji uprizoritvi velik uspeh in občinstvo si jaino zabava. Ponovilo jo bodo v soboto izven abonmaja, na kar opozarjamo.

Mladino in starše opozarjamo na nedeljsko predstavo ljubke mladinske baice »Sneulčica« v stilih Pavla Golie. Sedem skratov in zabavna razbojnika Frice in Frace predstavljajo za otroke vir najlepše zabave. Veljale bodo zelo znižane cene. Začetek ob 2 popoldne.

Govekarjevo dramatičnjo »Rokovnjači« bodo igrali v nedeljo ob 17.30 prvič po znižanih cenah. Ker vlada za to ljudsko igro nenavadno zanimanje, o čemer pričajo vselej do kraja zasedene predstave, priporočamo obiskovalcem nakup vstopnic v predprodaji.

Naročnikom

»Slovenčeve knjižnice«!

V vezavo sprejemamo tudi broširane (zbite) knjige Slovenčeve knjižnice. Knjige sprejema uprava »Slovenčeve knjižnice«, Kopitarjeva 6, Ljubljana. Za vsako knjigo je za vezavo plačati 6 lir.

Igor Zagrebenj

Zavetje v pečevju

Kakšno posebno gorko noč, ko v hiši kar ni bilo moči zaspati, so neli odoje ven, jo pogrnili pod hrusko, in zaspali pod milim nebom, ki je bilo posuto z gostimi zvezdami. Ko je bilo najhujše delo za nekaj časa v kraju, je Tone zlezal v pečevje in se vrnil s šopkom kakor dlan velikih, zametastih pečnic Natrga je sleča in kakor nebo plavega evišča. Barbka je dala šopek v lonec naliha vode in vse skupaj postavila na mizo da je bila izba prijaznejša. Prišla je mlaček. Od jutra do mraka se je med stenami razlegala veseli »pika, pika«! Avgust je bil jutraj in zvečer že temnejši, bolj zgodaj so se jele potegovati sence, počitka željnega je včasih streslo, če je kaj dalj posedel v travi pod gostimi vejami, ki skoznje sonce ni moglo. Češnje, črнице, so dozorele. Za avgustom je prihajal september z milejšo, rumeno svetlobo, pisan in šumen, vesel in radodaren. Kako živo je bilo po ujetju! Oktobar je bil tudi še nemiren in živ, postajal pa je bil tedaj oloznejši. Ptičjega petja je bilo zmerom manj, po-

lja so naglo pustela, samo zadnji prideli ki so še čakali, da pridejo ponje pridni ljudje. Potem pa se je kar naglo napravilo k zim. Dan se je krajšal, zmerom bolj mrzlo je postajalo, po vodah so se že delale ledene krehle. Neki dan je začel sneg in potem so si ljudje v dolgih zimskih mesecih privoščili zasluženi počitek, čeprav tudi ta čas, do pomladi, miso držali rok križem. Tone je kakšen dan odhajal pod stene, zalezal gamsa ali srno in se vrnil z belko, če mu kaj drugega, boljšega, ni hotelo priti pod strel. Na pomlad je kdaj pa kdaj pritisel ruševca, pa tudi velikega petelina, ob času, ko je jutranji gozd odmeval od vabečih glasov.

Tako je ljudem na Vreskovini minevalo leto. Eno je prešlo, prišlo je drugo, in časi in dela so se spet razvrteli od kraja.

Bilo je nekoga vročega nočnega konca junija.

118

Vodnik, Tomaž in Polona so odšli že zarana žet pšenico na njivo pri Senožeti. Ta svet so dokupili.

Barbka, ki je bila nočna, je s Toneom žela na mali njivi kaj pod Vreskovino. Opoldne je Tone nesel kosilo onim trem v Senožeti, pa je bil kmalu nazaj.

Neusmiljeno je pripekalo sonce, prigrevice je migljala nad poljem, soparno je bilo, da so ljudje in živali komaj dihal. Težeca mora je pritisnila na svet z žarečega, prav razbeljenega, nekam čudno evinčenostivega neba.

Med kosilom je vsem kar v curku teknel pot z obraza.

»Huda ura bo popoldne!« je dejal Tone.

Za nekaj časa pa so le še odšli na njivo, da bi dodelali, kolikor se bo do tace dalo. Barbka je žela, Tone pa je nakladal in vozil v kozolet.

Takole proti trem pa se je nanaglo zloščilo. Celo črno je postalo nebo, svet je potemel skoraj kakor pred nočjo. V kuhinji je Barbka prižgala luč.

Nad gorami je že godel grom, zarnice so sevale, tam daleč je nebo že posivelo, bliski so parali nebo. Naglo se je bližala nevihta, močan piš je jel upogibati drevje in mu mikastiti krošnje.

»Dobro smo jo odnesli!« je zadovoljno rekel Tone Barbki. Tudi zadnji enop z njive je že visel v kozoletu.

Barbka je v kuhinji pomivala posodo, Tone pa se je s Francetom na kolenih vsedel na klop ob pragu.

»Ata, povejte no tisto, sustal, pa sustalski stol, pa pes!«

Ni nehal moledovati, dokler ga Tone ni uslišal.

»Ah si eiten!« je rekel in začel, čeprav se mu ni ljubilo. Mislil je na to, da bi huda ura prizanesla njivam in sadju s točo.

Predel si je otroka na kolenih in s smešno slovesnostjo debelo zagodel:

»U hiso pride dvanog, na rami prinese trinog, pod mizo sedi štirnog, štirnog skoči v dvanog, dvanog vze trinog, pa ga vrže v štirnog.«

Veselo se je zasmejal otrok in udaril z ročicama.

Potem pa je okrenil glavico.

»Ata, pogledite no blz, ata, blz pogledite, tamle doli gle en tak cuden moko!«

Tone je pogledal za otroško roko. Nekdo je stopal po zelenem bregu, visok, kosčen človek v kratkem plahu-tarekem plašču. Naravnost gor na Vre-

skovino se je bil namenil. Zmerom bliže je prihajal.

In zdaj ga je Tone prepoznal.

Bil je Lukec!

Temni mož je stopil k Tonetu in spregovoril s svojim, Tonetu tako znanim, pa zdaj le na neki način drugačnim glasom. Tako se je slišalo Tonetu kakor takrat, ko sta bila z rajnim očetom v Ledenici, pa si je oče upal daleč, daleč naprej v jamo in od tam žnjim govoril. Kako čudno in votlo je donel njegov glas med skalnimi stenami dupla!

»Zdrav bodi, Tone!« je dejal Lukec.

»Vedrit sem prišel, če me boš vzel pod streho, vedrit in se poslovi!«

Neznansko čudno in temnobno je obšlo Toneta, kar gorko mu je postalo okrog srca in kri mu je bušnila v glavo.

Komaj je spravil iz sebe:

»Veš da, Lukec! Tebe pa zmerom rad, kadar boš prišel. Kar noter stopi!«

Takrat pa je za črno Lukečvo postavo, ki se je mračno in skoraj grozeče odražala na pragu med vrati, kakor noč temno nebo razkrla velikanška žareča rogovila. Tako se je zabliskalo, da je ljudem skoraj vzelo vid.

Treščilo je, silen grom je pretresel gore.

Andrejčkov
J o ž e

Žalost in veselje

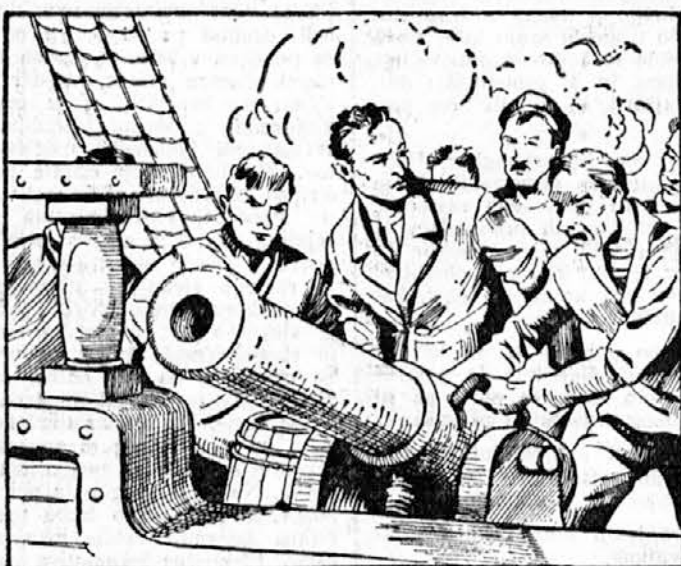
Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

343.

Kapitan se je rad pogovarjal z Alešem in njegovim očetom. Pravil jima je o raznih ljudstvih na otokih, o njihovih šegah in navadah. Veliko je vedel povedati o kitajskih morskikh razbojnikih, s katerimi je pred leti sam doživel nevaren boj. Ni jim lahko prili do živega, ker se na majhnih čolnih »džunkah« naglo umaknejo v zavetje na plitvo morje.

344.

Na ladji so imeli veliko pušk in šest topov, ki so metali dosti težke kroglice. Aleš, nekdanji topničar, se je večkrat ukvarjal s tem orožjem. Pregledal je strelivo, popravil, kar je bilo pokvarjenega. Potem je izbral nekaj mornarjev ter jih vadil, kako naj ravnaajo s topom v boju. Kapitan ga je v šali poslal za poveljnika svoji mali baleriji.

345.

Bili so še kakšnih sto morskikh milj od Kalkute, kamor je bila »Lastavica« namenjena. Vse je bilo veselo zaradi lepega vremena. Nihče ni mislil na nevarnost. Mornarji nevarnost pozabijo, brž ko je minila. Po krovu so ob hladnih večerih donele pesmi v raznih jezikih. Tudi Aleš je moral zapeti nekaj slovenskih, ki so bile vsem močno všeč.

»Tropski raj«

Ogromno naravno bogastvo jugovzhodne Azije

Japonski ministrski predsednik je v svojem včeršnjem govoru jasno razložil cilje, ki jih je Japonska v sedanjih vojni z Ameriko, Veliko Britanijo in Nizozemsko Indijo zastavila in jih hoče za vsako ceno, tudi za ceno še tako velikih človeških žrtev doseči. Eden njihovih namenov je tudi ta, da spravi pod japonsko nadzorstvo bogate in važne surovine Jugovzhodne Azije. V zvezi s tem naj navedemo nekaj podatkov o bogastvu dežela, ki si jih je Japonska namenila osvojiti.

Pod pojmom jugovzhodna Azija razumemo ozemlje Sijama ali Tajske kakor danes navadno to deželo imenujemo, Francoske Indokine, Birmanije, Britanske Malaje, Malajskih otokov, Filipinov ter Bornea. Vprav to zemeljsko področje, ki so mu Japonci v zadnjem času namenili svoj vojni korak, je gotovo eno najbogatejših

na vsem svetu. Po podatkih, ki jih zdaj navajajo poročila srednjeevropskih agencij, vsebuje omenjeno področje neizčrpne zaklade cinka, železa, premoga in zlata ter poleg tega tudi še številne petrolejske vrelce. Velike vrednosti so potem razni tropski pridelki, kakor na primer kavčuk, kokosovi orehi, palmovo olje, kava, čaj, poper in še mnogo drugega, vse to pa v tolikšnih količinah da jih skoraj ni mogoče porabiti. Omeniti pa je treba dalje še sladkor z Jave, riž iz Sijama, Birmanije in Saigona, tobak s Sumatre, konopljo z Manile — vse to so stvari, ki danes slove po svetu. Manj znano pa je dejstvo, da tri četrtine svetovne proizvodnje cinka, približno 80 odstotkov proizvodnje kavčuka in skoraj 100 odstotkov svetovne proizvodnje sirovin, ki so potrebne pri izdelovanju kinina, daje vprav ta »tropski raj«.

Washington — prestolnica brez gledališč

Venko večino prebivalstva tvorijo politične osebnosti in državni uradniki

O prestolnici ameriških Združenih držav, Washingtonu, je dopisnik agencije »Central-europac« poslal dokaj nenavadno pismo, v katerem piše nekako takole:

»Nekaj posebnega za Washington je, da kljub temu, čeprav ima komaj 700.000 prebivalcev, uživa časi prestolnice Združenih ameriških držav. Amerikanci niso izbrali za svoje stolno mesto New Yorka, čeprav bi kdo to pričakoval, saj ima New York danes že dobrih osem milijonov ljudi in od Washingtona ni preveč oddaljen. Treba se je voziti iz Washingtona do New Yorka le štiri ure z brzovlakom.

Skozi prestolnico Washington teče reka Potomac, ki se kmalu nato izliva v Atlantsko morje. Rooseveltova ladja, s katero se je bil predsednik Združenih držav podal na široko morje, kjer se je sestel z angleškim ministrskim predsednikom Churchillom, se prav tako imenuje »Potomac«, in so jo torej krstili po reki, ki teče skozi prestolnico.

Washingtonske

ceste so potegnjene geometrično

in držijo naravnost od severa proti jugu, ter od vzhoda proti zahodu. Te ceste kažejo že na prvi pogled, da se mesto ni razvijalo počasi tako kakor nastajajo druga mesta, ki jih je poteg

treba stalno preurejati in ceste širiti, pač pa da je bilo zgrajeno skoraj vse naenkrat in po preračunanem načrtu. Glavne ceste, ki so široke in ki ob njih rastejo drevesa, da so podobne drevoredom, se imenujejo po posameznih državah Združenih držav.

Sredi mesta se dviguje kapitol s svojo belo kupolo. Srednji zgradbi, ki je iz belega marmornja, so leta 1851 dozidali dve krili, ki sta tudi iz belega marmornja. V sredini celotne zgradbe je visoka okrogla avla, ki meri v premeru 20 m. V njej je osem ogromnih slik, ki predstavljajo osem najvažnejših dogodkov iz zgodovine Združenih držav. To je delo nekega polkovnika iz generalnega štaba Jurija Washingtona, ki je priboril svoji državi neodvisnost in je bil tudi prvi predsednik Združenih držav. Zanimivo je — piše poročevalec omenjene agencije — da štiri omenjenih slik predstavljajo boj Amerikancev proti Veliki Britaniji za neodvisnost.

90 metrov visoka kupola

Velikansko kupolo, ki se dviguje nad Kapitolom, so dogradili leta 1865 in je visoka celih 90 m. Na vrhu se blesti velikanski kip Svobode. Ob hodnikih stranskih kril so dvorane v katerih imajo svoje seje poslanci in senatorji.

V neposredni bližini Kapitola so druga vladna poslopja ki so z njim zvezana po podzemskih hodnikih. Dva kilometra daleč proč se vidi Bela hiša, kjer biva državni predsednik.

Nagel razvoj mesta

Mesto se je zelo hitro razvijalo in raslo. Leta 1880 je imelo komaj 147.259 prebivalcev, petdeset let pozneje pa že 486.870 ljudi, med katerimi je nič manj ko 170.000 črncev. Danes se mesto »Washington« razprostira čez vse področje »District of Columbia«. Nekaj nenavadnega je dalje tudi to, da prestolnica Združenih držav ne spada v katero od zveznih držav, pač pa predstavlja državico zase, torej nekako državo v državi. To je res svojevrstna prestolnica, v kateri imajo večino člani vlade, poslanci, senatorji, politične osebnosti, državniki, diplomati, agentje in podobni. Lahko bi jo označili kot ogromno vladno bivališče, ki je samo zase in brez drugih bivališč.

Naslednja posebnost sedanje ameriške prestolnice pa je v tem, da v Washingtonu ni nikjer nobenih gledališč. Tu tudi ni nobenih nebotičnikov, s kakršnimi se ponaša na primer New York. Za Ameriko je to vendar res nekaj posebnega. V nadomestilo za to pa imajo v Washingtonu vseučilišče, na katerega imajo dostop le črnci. To je slovita howardska univerza. Posebna zanimivost severno ameriške prestolnice je dalje

»tovarna dolarjev«

t. j. tiskarna, v kateri tiskajo ameriške bankovce. Tu stalno udarjajo svoj takt stroji in »tvarjajo« bogastvo. Na milijone in milijone bankovcev razvrščajo večje ženske roke in jih dajo v zavitke, zunaj pa med tem strojne in »tiskarske« varujejo te zaklade pred gangsterji.

Mesti, ki jih bo grela samo elektrika

Iz Osla je prispela novica, da bo norveški mesti Namsos in Steinkjer odsele ogrevala samo elektrika. Primerne naprave, ki bodo vsa stanovanja po teh dveh mestih oskrbovale z električnim tokom, so po istem poročilu že končane. Tudi v norveški prestolnici sami, v Oslu, ima že 1800 stanovanj električne peči. Da pa takšna kurjava ne bi bila predraga, so tok za segrevanje električnih peči znatno znižali.

»Zavetje v viharju«

Zanimiv film, ki prikazuje delo Rdečega križa

V Montreuxu so pred kratkim prikazovali nov zanimiv film, ki je spričo dejstva, da je za sedanje čase nadvse primeren, doživel velik uspeh. Film nosi naslov »Zavetje v viharju« in prikazuje veliko človekoljubno delo, ki ga danes opravljajo številni odseki mednarodnega Rdečega križa bodisi v zaledju bojišč samih ali pa v daljnem zaledju, kjer je treba pomagati ne samo ranjenecem, pač pa tudi mnogim drugim, ki jih preveč tarejo hudi časi sedanje vojne.

5 milijonov let staro drevo

Nemški zavod za kurivo je poslal rudarski akademiji ogromno drevesno deblo, ki meri v premeru dva metra in pol, tehta pa 60 metrskih stotov, ali šest ton. To deblo so našli v Senftenbergu, in sicer v tamkajšnjem premogovniku, oziroma bolje rečeno v tamkajšnjih ležiščih lignita. Strokovnjaki so ugotovili, da je to deblo ogromnega brinovnega drevesa, kakršna so rasla v Srednji Evropi v terciarni dobi. Skladni lignita, ki ga kopljejo v Senftenbergu, pri padajo miocenskem razdobju terciarne dobe. Sodijo, da je deblo, ki so ga izkopali, staro najmanj pet milijonov let.

Ogromna jegulja

Ob morskem obali severno od danske prestolnice Kodaņa so te dni ujeli nenavadno veliko jeguljo. Dolga je 2 m, tehta pa 33 kg. Pravijo, da tako velike jegulje je danes niso nikjer ujeli. Poteklo je že celih 50 let, odkar so še bolj nenavadno jeguljo ujeli ribiči ob angleški obali. Kakor so tedaj angleški časopisi pisali, je bila tista jegulja dolga cele 3 m, zdaj pa danskim ribičem kar nočejo verjeti, da bi imeli na svojem lovu takšno nenavadno srečo.

Zaklad v trebuhu morskega psa

Zadnjič so ribiči iz Guayaquila v južno-ameriški državi Ekvador ujeli morskega psa, ki jim je pripravil čudno presenečenje. Ko so ga razparali, so v njegovem trebuhu našli skatljico, v kateri je bilo precej biserov in draguljev. Vrednost tega nenavadnega zaklada, ki ga je bogve kje požrl morski pes, znaša približno 40.000 švicarskih frankov.

DOBRI STARI ČASI

»Grofica« je vzkliknil profesor tik za njenim hrbtom, dočim se je Friend, ki je skočil iz naslanjača, obupno zaletaval v njegove noge. »Stvar« tiče oporoke vašega moža!

Topot se je grofica morala ustaviti. A obrnila se še vseeno ni.

»Ta oporoka vam pač bo ugajala,« je hitro dodal profesor. »Toda ne nameravam je objaviti. Rotim vas, grofica, da me poslušate!«

Obrnila se je. Nepredirni obraz je z nosnicami izdajal razburjenje. Niti njene ram: niso bile čisto mirne.

»Kakšne bajke mi pripovedujete?« je odgovorila. »Ali se vam zdaj primerno, da tako brezobzirno imenujete ubogega Franca? Kaj se mešate v moje družinske zadeve?«

»Oprostite,« je odgovoril profesor ter iskal po žepu. »Če se ne bi mešal jaz, bi se mogli mešati drugi bolj brezobzirno ko jaz. Bodite tako dobri in pogledjte listine. Te...«

»Obdržite svoje papirje,« ga je ustavila grofica, ko je videla, da je izpiskel iz žepa listine.

»To so prepisi, ki sem jih naredil jaz...«

»R-kla sem vam, da jih obdržite in nesite proč.«
Pozvonila je ter se vnovič obrnila proti izhodu. Profesor se je ves tresel in ko je slišal, da prihaja služabnik, ko je videl, da so se odprla vrata, je vrgel listine na naslonjač ter s tihim glasom rekel naglo in razburjeno: »Pustil jih bom tu. Da jih nihče ne vidi!« Pri soncu sem. Jutri bom spet prišel. Pogledjte jih in dobro premislite!«
In preden je prišel služabnik, je zbežal skozi vrata, koder

65 je bil prišel, zgrabil plašč ter zdirjal po stopnicah.

Grofica je odslavila služabnika, priskočevala nekaj časa, se nato okrenila, vzela papirje, se zaprla v svojo sobo, nataknila uaočnike ter začela pri oknu brati. Obraz ji je bil teman in roke so se ji tresle.

Profesor se je v svoji ledeni sobi »Pri soncu« ravno pripravljaj, da bi šel spat, ko sta prišla dva policaja ter mu prinesla zapoved, da se mora takoj zglediti pri policijskem uradu.

Dobro je začutil v sebi razburjenje, vendar ni izgubil zavesti. Odšel je z njima. Na policiji ga je majhen, nesramen komisar vprašal, čemu je prišel v Lodi. Ko je profesor odgovoril, da je prišel po zasebnih opravkih, je pokazal komisar zaničljivo nezaupanje. Kakšne zasebne opravke pa naj bi imel v Lodiju gospod Gilardoni? S kom? Profesor je imenoval grofico. »Saj ni nikake Maironije v Lodiju,« je vzkliknil komisar. Ko je profesor ugovarjal, ga je hitro ustavil. »Dovolj, dovolj!« Policija zanesljivo ve, da gospod Gilardoni, četudi je e. kr. upokojenec, ni odkril Avstrijec, da ima prijatelje v Luganu in da je prišel v Lodi s političnimi nameni.

»Vi pa veste več kot jaz!« je vzkliknil Gilardoni, ki je s težavo krotil jezo.

»Molčite!« mu je ukazal komisar. »Sicer pa nikar ne mislite, da se vas e. kr. vlada boji. Lahko greste kamor hočete. Samo Lodi morate zapustiti v dveh urah!«

Tu bi bil Franco takoj razumel, odkod prihaja udarec. Modrijan pa ni razumel.

»Prišel sem v Lodi,« je rekel, »po zelo nujnih opravkih, ki jih še nisem opravil, v zasebnih, zelo važnih stvareh. Kako naj potem odputujem v dveh urah?«

»Z vozom. Če boste čez dve uri še v Lodiju, vas bom zaprl.«

»Moje zdravje, je odvrnila žrtev, »mi ne dovoljuje, da bi v decembru potoval ponoči.«

»Dobro, potem vas bom dal takoj zapreti.«

Ubogi profesor je molče vzel klobuk in odšel.

Uro kasneje je odpotoval v Milan v zaprti kočiji. Noge je imel zavite v slamo, čez noge odedo, okoli vratu veliko ogrinjalo. Misli je nato, da je njegov nastop vendarle bil uspešen. Nepristano je požiral slino, da bi čutil, če ga boli grlo. Bila je res grozna noč. Pa tudi gospa grofica ni spala na rožicah.

VIII. Poglavje

Bridke ure.

Zadnji dan leta je Franco pisal kar najnatanejša navodila, ki jih je nameraval pustiti ženi, kako naj urejuje cvetlični in zelenjadni vrt. Stric je že najmanj deset let bral svojo najljubšo knjigo »Zgodovino škofije Como«, Luiza pa je šla z Marijo na sprehod. Sonce je prijatno sijalo. Sneg je ležal samo na Bisnagu in Galbigi. Marija je našla poleg pokopališča vijolico in še drugo zadrž pri Caleineri. Tam je bilo naravnost gorko. V zraku je plaval vonj po lovorju. Luiza je sedla s hrbtom proti hribu. Dovolila je Mariji, da je za njo plezala po bregu ter se drsala po suhi travi, sama pa je premišljevala.

Od svete noči ni več videla profesorja Gilardoni. Rada bi govorila z njim, ne zato, da bi znova slišala zgodbo o Maironijevi oporoki, temveč zato, da bi zvedela za njegov pogovor s Franco, kom, ko je temu pokazal oporoko, da bi zvedela Francove vtise ter profesorjevo mnenje. Ker je bila oporoka že uničena, je imelo to samo dušesloven pomen. Vendar Luizina radovednost ni bila mrzla radovednost opazovalke. Moževo vedenje jo je zelo razžalilo. Ko je od božične noči dalje vedno in vedno premišljevala o tem, je prišla do spoznanja, da je bil ta molk do nje velik greh proti pravici in ljubezni. Težko ji je bilo zdaj, ko je čutila da se je zmanjšalo njeno spoštovanje do moža, toliko bolj težko, ko so bili zadnji trenutki pred njegovim odhodom. Rada bi bila vsaj vedela, če je bilo tedaj, ko mu je Gilardoni pokazal listine, v njem kaj boja, če se je nato pravičnejše čustvo za trenutek oglasilo v njegovi duši. Vstala je, prišla Marijo za roko in krenila proti Casaricu.